

til at øve en dæmpende og mildnende Indflydelse paa forskjellige mere eller mindre urolige og gjærende Elementer; paa den anden Side var han ved sin hele Landsbegavelse og ved det Standpunkt, han stod paa netop i Kirkestyrelsen, formeentlig fremfor Andre stillet til paa Eigemands Fod at indlede Forhandling med Hovedrepræsentanterne for de forskjellige Ansuelser i Kirken og med Lægmand om Løsningen af den Opgave, som Grundloven stiller frem for enhver Kirkeminister, nemlig Ordningen af Kirkens Forsatning ved Lov. Jeg beklager, at den høitærede Kirkeminister har troet at kunne løsrive det i nærværende Forslag behandlede enkelte Forhold fra det almindelige Forsatningsspørgsmaal, som forelaa, og jeg beklager ikke mindre den store Tilbageholdenhed, der, saavidt jeg idetmindste har mærket det, har karakteriseret hans Udtalelser om de Opgaver, hvis Behandling han ønsker overgivet til en Commission. Og saa her er der mig noget Dunkelt, noget Uklart, idet jeg idetmindste ikke har hørt — det er muligt, at jeg har overhørt det eller ikke lagt Mærke til Ytringer, vedkommende det paa tidligere Steder — men jeg har ikke bemærket nogen tydelig Betegnelse af den Opgave, som den høitærede Kirkeminister vil forelægge en saadan Commission. Det er under disse Forhold, at man vel maa spørge: Kan Consequenternes Logik føre til, at den foreliggende Sag behandles isoleret samtidigt med, at Ønsket om en Kirkecommissions Nedsættelse fastholdes. Vidner ikke den trindt om i Landet stedfindende og, saavidt jeg kan see, endnu idetmindste voxende Bevægelse om, at der maa have fundet en Feilregning Sted fra den høitærede Ministers Side. Nu vil man maa sige: Denne Bevægelse, hvis klarste Udtryk ganske vist ligger for os i de 6 Biskoppers Fællesudtalelse, vil lægge sig; naar Loven er gennemført, stiller det af. Vi have jo ofte før seet — lad Sagerne være saa forskellige, som de være ville — store Indsigelser og stærke Bevægelser mod Lovforslag, men man har været fast, man har ført dem igjennem, de ere blevne til Love, og de urolige Vølger have lagt sig. Spørgsmaalet er, mine Herrer: Er Forholdet det samme her? Hvorledes har Til-

standen været i flere af de Sager, hvor man roligt er gaaet frem trods Bevægelsen, og hvor det har vist sig, at man har havt Ret, og at Bevægelsen er stillet af. Jeg troer, at man tør sige, at i disse Tilfælde har der været Spørgsmaal om Forhold, hvis Ordning her-tilands stod paa Dagsordenen i Henhold til Erfaringer, som vare vundne andetteds, altsaa i fuld Samstemning med hele den europæiske Udvikling. Jeg veed ret vel, at siden den ulykkelige Tid i hele vort politiske Livs Udvikling, da Ordet „europæisk Nødvendighed“ blev et Kampraab, som man samlede sig om, for eller imod, hører man ikke gjerne Tale om vor Afhængighed af den hele europæiske Tilstand, men dog er det min fulde Overbeviisning, at der er en indre Sammenhæng i Kulturudviklingen, som ikke kan eller bør miskjendes, og derfor er det noget særdeles Beroligende for den Minister, som fører en Lov igjennem under almindelig Kamp og Modstand, naar han veed med sig selv, at han er i fuld Samstemning med den i Europa i det Hele fast begrundede Kulturudvikling. Mon noget lignende kan siges i nærværende Tilfælde? Men derhos var der en anden Støtte, som ved en tidligere Leilighed stod til Ministerens Tjeneste. Den Minister, som ved en saadan Leilighed tidligere under Kamp har ført en Lov igjennem, har staaet med Grundlovens Bud i sin Haand, og Modstanden er bleven brudt, fordi den sønderbrød sig mod Grundlovens klare Bestemmelser. Hvorledes forholder det sig nu hermed i nærværende Tilfælde? De kirkelige Spørgsmaal høre ikke til dem; hvor jeg har staaet eller staaer i første eller blot i anden Række. Der har været saamange Forhold, saamange forskellige Rigsdagsspørgsmaal, hvori jeg har været nødsaget til at træde frem, at det er aldeles naturligt, at jeg i og for sig gjerne vilde holde mig tilbage ved nogle Spørgsmaal. Dette gjælder saaledes om de kirkelige. Jeg drifter mig paa ingen Maade i dette Dødblik til at dømmes de ærede Medlemmer imellem, som ere gaaede dybt ind paa denne Sags Realitet, paa alle dens Enkeltheder; dem kan og vil jeg for Tiden ikke indlade mig paa. Jeg vil ikke heller udtale nogen Mening om, hvorvidt den Bevægelse, som nu finder Sted